

Metodologia cercetării statistice privind activitatea de inovare în industrie și servicii

I. Context general

Cercetarea statistică privind inovarea are ca obiectiv colectarea datelor despre întreprinderile inovatoare din domeniul industriei și serviciilor.

Cercetarea statistică a fost realizată în conformitate cu Regulamentul Comisiei Europene (CE) nr. 995/2012, care implementează Decizia nr.1608/2003/CE a Parlamentului European și a Consiliului, privind producția și dezvoltarea statisticilor comunitare în domeniul științei și al tehnologiei. Baza metodologică pentru statisticile referitoare la inovare este Manualul Oslo, realizat în comun de EUROSTAT (Biroul pentru statistici al Comisiei Europene) și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică care determină structura, conținutul și metodologia cercetării statistice.

Implementarea cercetării statistice privind activitatea de inovare constituie un element important al alinierii Republicii Moldova la acquis-ul comunitar în domeniul statisticii. Indicatorii privind activitatea de inovare a întreprinderilor sunt incluși într-o serie de acte normative și anume: Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017 – 2019; Strategia inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 952 din 27.11.2013; Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 685 din 13.09.2012; Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național 2016-2020 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1451 din 30.12.2016.

II. Organizarea cercetării

Conform recomandărilor Eurostat cercetarea statistică privind activitatea de inovare se realizează o dată la doi ani și are la bază chestionarul comunitar „Community Innovation Survey”. Din acest chestionar pentru cercetarea privind activitatea de inovare a întreprinderilor din Republica Moldova pentru anii 2015-2016 au fost preluați doar indicatorii principali care sunt obligatorii conform Regulamentului CE, fără includerea indicatorilor opționali.

Principalii indicatori care rezultă din cercetarea statistică sunt:

- Numărul întreprinderilor inovatoare;
- Numărul de întreprinderi active în domeniul inovării, implicate în activitatea de cooperare;
- Cifra de afaceri din activitatea de inovare aferentă produselor noi;
- Cheltuielile aferente inovărilor.

Unitatea statistică

Unitatea de observare în cercetarea privind inovarea este întreprinderea, care este definită ca fiind cea mai mică unitate legal constituită, care dispune de autonomie decizională și este organizată ca să desfășoare, în unul sau mai multe locuri, una sau mai multe activități pentru producerea de bunuri și servicii.

Modalitatea de colectare a datelor

Datele au fost colectate de către oficiile teritoriale pentru statistică în perioada august - septembrie 2017 în baza chestionarelor completate pe suport de hârtie sau expediate prin intermediul portalului e-reportare de către întreprinderile incluse în cercetare.

Perioada de referință

Perioada de referință a cercetării statistice a fost anii 2015 și 2016, cu excepția indicatorilor valorici precum cifra de afaceri, cheltuielile aferente inovărilor, în cazul cărora perioada de referință este anul 2016.

Sfera de cuprindere

Cercetarea statistică s-a realizat pe întreaga țară cu excepția Transnistriei și a inclus exhaustiv toate întreprinderile cu 10 salariați și peste, care au următoarele activități economice conform Clasificatorului Activităților din Economia Moldovei (CAEM, rev.2):

- industria extractivă (diviziunile 05 - 09);
- industria prelucrătoare (diviziunile 10 - 33);
- producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (diviziunea 35);
- distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (diviziunile 36 – 39);
- comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete (diviziunea 46);
- transport și depozitare (diviziunile 49 - 53);
- informații și comunicații (diviziunile 58 – 63);
- intermediari financiare și asigurări (diviziunile 64 - 66);
- activități profesionale, științifice și tehnice (diviziunile 71 - 73);

Cercetarea statistică exclude întreprinderile cu activitățile economice: agricultura, administrația publică, învățământul, sănătatea și asistența socială, activități de recreere și de agrement, alte activități de servicii, activități ale gospodăriilor private și activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale.

Numărul de unități statistice cuprinse în cercetare a constituit 3233 de întreprinderi, din care 673 de întreprinderi au declarat activitate de inovare. Rata non - răspunsurilor a constituit 0,9%.

Diseminarea rezultatelor

Diseminarea datelor s-a realizat pe următoarele aspecte: pe activități economice, pe regiuni de dezvoltare, după clase de mărimi ale întreprinderilor (conform criteriilor prevăzute în Legea nr.179 din 21.07.2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii).

III. Definiții

Inovarea reprezintă introducerea în întreprindere a unui produs, proces, metodă de organizare sau metodă de marketing, noi sau semnificativ îmbunătățite. Inovarea trebuie să aibă caracteristici sau intenții de utilizare noi sau care furnizează o îmbunătățire semnificativă față de ceea ce a fost înainte folosit sau vândut de către întreprindere.

Există patru tipuri de inovări: de produs, de proces, de organizare, de marketing.

Inovarea de produs reprezintă introducerea pe piață a unui bun sau serviciu nou sau semnificativ îmbunătățit, cu privire la capacitățile sale, ușurința în utilizare, componente sau sub-sisteme. De exemplu înlocuirea unor materii prime cu altele având caracteristici îmbunătățite (textile respirabile, amestecuri ușoare dar rezistente, materiale plastice nepoluante pentru mediul ambiant); introducerea unor componente noi sau îmbunătățite la liniile de produse existente (sisteme de frânare ABS, sisteme navigabile GPS în echipamentul de transport, camera față - verso încorporate în telefoane mobile, sisteme de fixare pentru îmbrăcăminte).

Inovarea de proces reprezintă implementarea unui proces de producție, unei metode de distribuție sau unei activități suport, noi sau îmbunătățite semnificativ. De exemplu instalarea unor tehnologii de fabricație noi sau îmbunătățite, cum ar fi echipament de automatizare sau senzori care pot regla procesele; echipament nou necesar pentru produse noi sau îmbunătățite.

Inovarea de organizare reprezintă implementarea unei metode de organizare noi în practicile de afaceri ale întreprinderii (inclusiv în gestionarea cunoștințelor), în organizarea locului de muncă și a relațiilor externe, care nu a mai fost folosită înainte de întreprindere. De exemplu prima introducere a unor stimulente pentru performanță individuală sau de grup; reducere sau creștere în structura ierarhică de luare a deciziilor.

Inovarea de marketing reprezintă implementarea unui concept de marketing nou sau o strategie de marketing care diferă semnificativ de metodele de marketing existente în întreprindere și care nu a mai fost utilizată înainte în întreprindere. De exemplu utilizarea internetului pentru comercializarea unui tip de produs se consideră inovare de marketing, iar a doua utilizare pentru alt tip de produs nu este o inovare.

Întreprinderi inovatoare sunt întreprinderile care au lansat produse (bunuri sau servicii) noi sau semnificativ îmbunătățite pe piață, sau au introdus procese noi sau semnificativ îmbunătățite, sau noi metode de organizare sau de marketing.

Cheltuielile pentru activitatea de cercetare – dezvoltare proprie, cuprind activitățile întreprinse de întreprindere, pentru a crea cunoștințe noi sau pentru a rezolva probleme științifice sau tehnice (include dezvoltarea proprie de programe de calculator - software care respectă aceste cerințe). Se cuprind cheltuielile curente, care includ cheltuielile privind forța de muncă și cheltuielile de capital care includ clădiri și echipament specific pentru cercetare-dezvoltare.

Cheltuielile pentru activitatea de cercetare – dezvoltare externă cuprind activitățile de cercetare-dezvoltare pe care întreprinderea le-a procurată de la alte întreprinderi.

Cheltuielile pentru achiziții de utilaj, echipament și software includ achiziționarea de utilaj performant, echipament, software și clădiri pentru a fi utilizate pentru produse noi sau îmbunătățite semnificativ.

Cheltuieli pentru achiziții de cunoștințe existente de la alte întreprinderi sau organizații includ achiziția de know-how existent, drepturi de autor, invenții brevetate și nebrevetate, etc, de la alte întreprinderi sau organizații pentru dezvoltarea produselor și proceselor noi sau îmbunătățite semnificativ.

Cheltuieli pentru alte activități de inovare includ: formarea profesională proprie sau externă pentru personal, pentru dezvoltarea și/sau introducerea produselor și proceselor noi sau îmbunătățite semnificativ, activități proprii sau contractate pentru introducerea pe piață a inovărilor, inclusiv cercetarea de piață și lansarea de publicitate, activități de design sau pentru schimbarea formei sau aspectului bunurilor sau serviciilor, alte activități proprii sau contractate cum ar fi: studii de fezabilitate, testări, dotare, inginerie industrială pentru implementarea produselor și proceselor noi sau îmbunătățite.